

ประวัติหมู่บ้านห้วยกาน หมู่ที่ ๑

ชื่อบ้าน

ห้วยกาน ชื่อหมู่บ้าน เป็นชื่อที่ผสมกันระหว่างคำสองคำ คือคำว่า ห้วย และคำว่า กาน

“ห้วย” ที่หมายถึง ลำน้ำห้วยที่ไหลมาจากตอยกานจะไหลผ่านกลางหมู่บ้านและไหลลงสู่แม่น้ำลี้ ที่ๆน้ำห้วยไหลไปบรรจบกับลำน้ำลี้ ชาวบ้านเรียกว่า “สบห้วย” ในปัจจุบันนี้ลำห้วยกานจะมีน้ำไหลเฉพาะฤดูฝนเท่านั้น

“กาน” ที่หมายถึง ชื่อของขุนเขา “ตอยกาน” เป็นภูเขาที่มีป่าไม้หนาแน่นและเป็นขุนเขาที่ใหญ่และกว้างขวางมากมีลำห้วยไหลผ่านหมู่บ้าน และลงสู่แม่น้ำลี้ ซึ่งในอดีตลำห้วยนี้จะมีน้ำไหลตลอดทั้งปี ปัจจุบันจะมีน้ำไหลในช่วงฤดูฝนเท่านั้น

ประวัติชุมชน

ประวัติของหมู่บ้านห้วยกานตามที่ได้รับทราบเล่าสืบต่อกันมา แต่ก่อนการดำรงชีวิตของผู้คนจะมีการปลูกข้าว ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ การทอผ้าไว้ใช้เอง หาพืชสมุนไพรและหาของกินในป่า รวมทั้งการนำสัตว์เลี้ยง เช่น วัว ควาย ออกมาเลี้ยงไปเรื่อยๆ จนพบที่อุดมสมบูรณ์เหมาะที่จะทำการเกษตร ก็จะพากันอพยพมาอยู่เป็นการย้ายถิ่นของแต่ละครอบครัว เช่นเดียวกันกับนายเห็ดหยางและเพื่อนอีก ๗ ครอบครัวที่อพยพมาอยู่บริเวณที่เป็นต้นขี้เหล็กและต้นไม้เหวของหมู่บ้านห้วยกาน ต่อมาก็มีผู้ติดตามมาอยู่รวมอีก ๑๕ ครอบครัว เมื่อมีคนมาอยู่รวมกันมากจึงได้สร้างอารามขึ้นตรงกลางทุ่งนาด้านทิศใต้ของวัดในปัจจุบันนี้ ให้ชื่อว่า “อารามเวฬุวนราม” เมื่อปี พ.ศ.๒๔๐๐ ต่อมามีน้ำจากลำห้วยกานน้อย ได้ไหลมาท่วมบ่อยๆ จึงได้ย้ายขึ้นมาสร้าง ณ ป่าไผ่ ซึ่งเป็นสถานที่สร้างวัดในปัจจุบันนี้ และมีครูบาอุดมมาเป็นเจ้าอาวาสรูปแรกของวัดห้วยกาน ปี พ.ศ. ๒๔๑๒ ส่วนการก่อสร้างเสนาสนะสถานครั้งแรก คือ หอไตร(หอธรรม) ได้สร้างปี พ.ศ.๒๔๕๔ ในสมัยพระอธิการคำตา เป็นเจ้าอาวาส ส่วนพระธาตุและวิหารเริ่มสร้างสมัยครูบาศ ทนทโย เป็นเจ้าอาวาส เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๕ โดยขออนุญาตสร้างจากพระสังฆาธิการแขวงปากบ่อง (อำเภอป่าซางปัจจุบัน) และได้นิมนต์ครูบาเจ้าศรีวิชัยมาเป็นประธานในการก่อสร้าง ครูบาได้วางขนาดความกว้างของวิหารเท่าปัจจุบัน ความยาวเท่ากับเชิงบันไดนาคปัจจุบันนี้ เพราะท่านได้ทำนายไว้ว่าต่อไปหมู่บ้านห้วยกานจะเป็นหมู่บ้านใหญ่ มีผู้คนอพยพมาอยู่กันมากมาย แต่การก่อสร้างครั้งนั้นมีผู้คัดค้าน จึงได้ยื่นความยาวเข้ามาเท่าที่เห็นในปัจจุบัน แต่ยังคงลดทลายปูนปั้น หน้าบันหน้า-หลัง และด้านข้างยังคงเป็นศิลปะสมัยของครูบาเจ้าศรีวิชัยอยู่